

İlköğretim Okul Yöneticilerinin Görüşlerine Göre Öğrencilerin İstenmeyen Davranışları ve Bu Davranışlarla Başa Çıkma Yöntemleri*

Gülay Özkılınç Nezihoğlu** ve Ali Sabancı***

Özet

Bu araştırmada amaç, ilköğretim okul yöneticilerinin görüşlerine göre öğrencilerin istenmeyen davranışlarını ve bunlarla baş etme yöntemlerini belirlemektir. Araştırma nitel araştırma yöntemi olarak desenlenmiştir. Çalışma gurubu, 2008–2009 eğitim-öğretim yılında Antalya ili Kemer ilçesinden tesadüfi küme örnekleme yöntemi ile seçilen 8 ilköğretim okulunda görev yapan toplam 12 okul yöneticisinden oluşmuştur. Veriler, 18 soru maddesinden yarı yapılandırılmış görüşme formu ile elde edilmiştir. Verilerin kayıt edilmesinde not tutma ve ses kayıt cihazı kullanılmıştır. Bulgular, istenmeyen davranışlarla başa çıkmada bağlantılı tüm değişkenlerin değerlendirilmesi gerektiğini ortaya koymaktadır.

Anahtar Sözcükler: Okul, öğrenci, istenmeyen davranışlar, davranış yönetimi, disiplin

Views of School Managers about Primary School Students' Misbehaviours and Their Strategies to Cope With

Abstract

The purpose of this study was to determine perspectives of the managers on students' misbehaviours and strategies to deal with these behaviours. The study was designed as a qualitative research method. The participants consisted of 12 managers and assistant working in 8 primary schools which were selected from Kemer, Antalya with random sampling method in 2008-2009 academic years. The data was obtained by semi-structured interview form which consisted of 18 questions. During the registration of the data, phonoscope was used and notes were taken. Findings show that all of the related variables should be taken into consideration in developing effective coping strategies with misbehaviours.

Key Words: School, student, misbehaviours, managing behaviour, discipline

Giriş

Eğitim, istendik davranış oluşturma kavramı ile içerik kazanan daha çok insani bir olgudur. İnsan davranışlarını belirleyen, yönlendiren etkenlerin başında, onun sosyal bir varlık olma özelliği vardır. Sosyal olayların yaşandığı süreçte olumlu ya da olumsuz olarak tanımlanabilecek çeşitli durumlar yaşanır. Bazı davranışlar onay görürken, bazı davranışlar

da reddedilir (Cemaloğlu, 2007). Onay gören davranışlar, istendik; reddedilen davranışlar ise, istenmeyen davranışlar olarak adlandırılır. Eğitim denince genellikle akla ilk gelen olgu okuldur (Okutan, 2005). Okul, öğrencilerin bilişsel, duyuşsal ve devinişsel gelişimlerini gerçekleştirmek üzere tasarlanmış özel bir çevredir. Bu nedenle okul ortamında

* Bu makale, 2008-2009 Eğitim Öğretim yılı Güz döneminde Akdeniz Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Eğitim Yönetimi ve Denetimi Programı' gereğince hazırlanan Yüksek Lisans Projesi'nden üretilmiştir.

** M.E.B. İngilizce Öğretmeni. e-posta: gozkilinc@hotmail.com

*** Yrd. Doç. Dr. Akdeniz Üniversitesi Eğitim Fakültesi, Antalya. e-posta: alisabanci@akdeniz.edu.tr

davranış yönetimi zamansal, mekânsal, araçsal ve eylemsel boyutları ile süreklilik gösterir. Gerçekte davranış yönetiminde etkililiğin sağlanması okul içi ve okul dışı tüm etkenlerin bütünlük göstermesi ile ilişkilidir. "Okuldaki eğitim ve öğretim faaliyetleri, bir ülkenin geleceği olan çocukların bilgi, beceri ve davranış olarak sağlıklı ve verimli şekilde yetişmelerini sağlamak" üzere tasarlanmıştır (Töremen ve Kolay, 2003). Davranışçı psikologlara göre istenmeyen davranışlar çoğu zaman belirli bir kişiye, belirli bir duruma ve belirli bir çevreye özgüdür (Smith ve Laslett, 1993). İstenmeyen davranışlar küçük rahatsız edici davranışlardan ölümcül sonuçlar yaratan davranışlara kadar çeşitlilik gösterebilir (Cummings, 2000). Davranışlar duruma, koşullara, mekâna ve zamana bağlı olarak uygun veya uygun olamama özelliği kazanırlar (Ilgar, 2000). Ayrıca, istenmeyen davranışlar, öğrencilerin yaş, cinsiyet ve bir dizi psikolojik özellikleri açısından farklılık gösterir (Aydın, 2007). Sınıf ortamında bu kadar farklı özellikte öğrencilerin, sorunsuz bir biçimde ortamı paylaşmaları oldukça güç görünmektedir (Türnüklü ve Yıldız, 2002). Sarıtaş (2000) ve İpşir (2002)'e göre istenmeyen davranışların kaynakları çeşitlilik gösterir. Bunların en önemlileri; aile, çocuğun kendisi, akran grupları, öğretmenler, okul yönetimi, okul çevresi ve okul dışı etkenlerdir. Kayıkçı (2009) disiplin problemlerinin kaynaklarından birisinin de kurallara bağlı kalınmaması olduğunu vurgulamaktadır.

İstenmeyen davranışların anlaşılması ve sorunların doğru bir yaklaşımla çözülmesinin önkoşulu çocuğun tanınmasıdır (Aydın, 2007; Cummings, 2000; Türnüklü ve Yıldız, 2002). Problem davranış karşısında ne yapılması gerektiği belirlenmeli, davranışın ne olduğu ve problemin nerede olduğu anlaşılmalıdır (Daniels, 1998). Olumsuz davranışların değiştirilmesine yönelik davranış yönetim stratejilerinin seçilmesinde ve başarılı toplumsallaşmanın gerçekleştirilmesinde öncelik, öğrencilerin sınıf ortamında nasıl davrandıklarını anlamak ve bu davranışları göstermeye yönelten faktörleri belirlemektir (Sadık, 2006).

İstenmeyen davranışlarla başa çıkma sorumluluğu yalnızca öğretmene yüklenemez. Etkili bir disiplin anlayışının ve uygulamasının

yerleştirilmesi okul ve sınıf düzeyinde etkili bir işbirliğini zorunlu kılmaktadır (Marzano, 2003). Okul yönetiminin koyduğu kurallar, stratejiler, disiplin anlayışı ve genel tutumu aslında okul ortamının temelini oluşturmaktadır. İstenmeyen davranışların engellenmesi etkili okul yönetimine ve büyük ölçüde yöneticilerin liderlik davranışlarına bağlıdır (Karaköse ve Oğuz, 2007). Ancak, yöneticilerin öğrencilerini hem okul içi, hem de okul dışında kontrol edebilmesi için eğitim yöneticiliğinde olduğu gibi davranış biliminde de tecrübeli olmaları beklenir (Evin, 2007). Okulda istenmeyen davranışlarla kurumsal olarak başa çıkmak için, okulun kendi özgün koşullarına uygun, kendi personeli tarafından hazırlanmış bir davranış yönetim politikasına ihtiyaç vardır (Türnüklü ve Yıldız, 2002).

Bu araştırmanın amacı, istenmeyen davranışların önlenmesinde başat önemde katkı sağlayabilecek olan ilköğretim okul yöneticilerinin sınıfta, koridorlarda, okul kantinlerinde, okul kütüphanelerinde, laboratuvarlarda, tuvaletlerde, sosyal etkinlik alanlarında, okul bahçelerinde ve okulların çevresinde öğrencilerin istenmeyen davranışları ile ilgili görüşlerini belirlemek ve istenmeyen davranışlarla baş etme yöntemlerini ortaya koymaktır.

Yöntem

Araştırma Grubu

2008–2009 Eğitim Öğretim yılında Antalya İli Kemer İlçe Milli Eğitim Müdürlüğüne bağlı 10 ilköğretim okulu bulunmaktadır. Bu okullarda toplam 10 ilköğretim okulu müdürü ve 10 müdür yardımcısı görev yapmaktadır. 10 ilköğretim okulu müdüründen 2'si, müdür yardımcılarında 4'ü bayandır. Bu bakımdan bayan müdürlerin ve müdür yardımcılarının tümünün çalışma gurubuna dahil edilmesi kararlaştırılmıştır. Çalışmada bayan ve erkek müdür ve müdür yardımcılarının sayısının eşitlenmesi amacıyla kalan 8 ilköğretim okulu müdüründen 2'si; 6 bay müdür yardımcısından ise 4'ü tesadüfi yöntemle çalışma gurubuna alınmıştır. Böylece çalışma gurubu toplam 4 ilköğretim okulu müdürü ve 8 ilköğretim okulu müdür yardımcısından oluşmuştur.

Veri Toplama Araçları

Çalışmada veri toplama aracı olarak yarı yapılandırılmış görüşme formu kullanılmıştır.

Görüşme yöntemi araştırılan konuyu ilgili bireylerin bakış açılarını oluşturan sosyal yapıyı ortaya koymaya; katılımcıların görüşlerini özgür bir şekilde açıklayabilmelerine olanak sağlaması açısından avantajlıdır (Auerbach, 2003; Halstead ve Jiamei, 2009; Patton, 1990) Birinci aşamada alanyazını taramasına dayalı bir soru listesi oluşturulmuştur. İkinci aşamada soru formunun kapsam geçerliğine ve uygunluğuna ilişkin uzman görüşüne başvurulmuştur. Üçüncü aşamada soru form"unda yer alan soruların anlaşılabilirliğini ve uygulama süresini test etmek amacıyla gönüllülük esasında iki okul yöneticisiyle pilot uygulama yapılmıştır. Sonuç olarak "Yarı Yapılandırılmış Görüşme Formu" sınıfta, koridorlarda, okul kantinlerinde, okul kütüphanelerinde, laboratuvarlarda, tuvaletlerde, sosyal etkinlik alanlarında, okul bahçelerinde ve okulların çevresinde yöneticilerin öğrencilerin istenmeyen davranışlarına ilişkin görüşlerini belirlemeye yönelik 18 sorudan oluşmuştur. Görüşmeler, ses-kayıt cihazı kullanılarak kayıt edilmiştir. Veri toplama süreci not alma yöntemi ile desteklenmiştir. Çalışmada güvenilirlik açısından verilerin ayrıntılı ve amaca uygun bir biçimde toplanması, araştırmada takip edilen aşamaların açıkça belirtilmesi, araştırmacının kendi konumunu açık hale getirmesi, araştırmada veri kaynağı olan bireylerin açık şekilde tanımlanması, araştırma sürecinde oluşan sosyal olayların ve süreçlerin tanımlanması, kuramsal çerçevenin ve varsayımların tanımlanması, veri toplama ve analiz yöntemlerinin ayrıntılı olarak açıklanması sağlanmıştır (Yıldırım ve Şimşek, 1999; Patton, 1990).

Verilerin Toplanması

Veri toplama sürecinde yöneticilerden randevu alınmış ayrı ayrı zamanlarda görüşülmüştür. Veri toplama aşamasında her bir yöneticiye öncelikle öğrencilerin istenmeyen davranışlarının neler olduğunu belirlemeleri istenmiştir. Daha sonra yöneticilerin belirtmiş oldukları istenmeyen davranışlarla baş çıkma konusundaki stratejileri ile ilgili düşünceleri kaydedilmiştir. Ritchie ve Lewis (2003) ile Patton (1990)'ın belirttiği gibi görüşmenin doğal formundan uzaklaşmaması için katılımcının kullandığı dildeki vurgu, derinlik, nüans ve ince ayrıntıların korunmasına; görüşmeler sırasında tüm verilerin eksiksiz olarak elde edilmesine

ve katılımcının perspektifinin açık bir şekilde ortaya koyulmasına özen gösterilmiştir.

Verilerin Analizi

Verilerinin analizinde içerik analizi kullanılmıştır. Görüşme yönteminde veri "kelime" dir. Her paragrafın, satırın ve kelimenin ayrı ayrı önemi vardır, çünkü her biri farklı temalar içerebilir. Bundan dolayı her paragraf dikkatli bir şekilde incelenip elde edilen veri hemen karşısına yazılır ve daha önceden belirlenen temalara göre kodlamaları yapılır (Patton, 1990). Verilerin analizi aşamasında ilk olarak ses kayıt cihazları ve not tutma yöntemleri ile elde edilmiş olan veriler deşifre edilerek "Word" ortamına aktarılmış böylece bilgisayar desteğinde analiz ortamı sağlanmıştır. İkinci olarak, kodlamanın önyargı ve yanlış anlamadan uzak, ortak bir anlayışa göre yapılmasının sağlanması amacıyla iki araştırmacı ayrı ayrı verilerin satır satır okunması, veriler arasında yer alan anlamlı bölümlerin (bir kelime, cümle, paragraf gibi) kodlanması (isim verilmesinde), kodlama yapılan bölümlerin altının çizilmesi ve kodların yanına yazılması işlemini gerçekleştirmiştir. Bu aşamada araştırmacıların veri analizine başlamadan önce belirlediği genel çerçeveden yararlanılmıştır. Böylece verilerin analizinde güvenilirliğin artırılması amaçlanmıştır (Patton, 1990). Üçüncü aşamada araştırmacıların elde ettiği kodlar karşılaştırılarak kod listesine son şekli verilmiştir. Son aşamada, kodlar arasındaki ilişkiler incelenmiş, benzerlik ve farklılıklar saptanmış ve araştırma bulgularının ana hatlarını oluşturacak temalar oluşturulmuştur (Yıldırım ve Şimşek, 2000).

Bulgular

Bu bölümde: A. İlköğretim okul yöneticilerinin görüşlerine göre öğrencilerin istenmeyen davranışları ve B. Bu davranışlarla başa çıkma yöntemleri olmak üzere iki problem cümlesine ilişkin bulgulara ve yorumlara yer verilmiştir.

a. İlköğretim Okul Yöneticilerinin Görüşlerine Göre Öğrencilerin Sınıfta İstenmeyen Davranışları

Araştırmaya katılan 12 okul yöneticisinin görüşüne göre sınıf içinde öğrencilerin istenmeyen davranışları gruplandırıldığında; 10 tema ortaya çıkmıştır. Bu temalar ve temalarda yer alan davranışlar kadın (K) ve erkek (E) şeklinde simgelerle maddeler halinde ve frekansları ile birlikte aşağıda sunulmuştur.

Dersle İlgilenmemek(F.21)

Bu temada yaramazlık(4), ayakta gezmek(3), ilgi kopukluğu(3), aralarında konuşma(3), konu dışı konuşma(2), muziplik-şakalaşma(2), hayal dünyasında olma(1), gürültü(1), öğretmeni meşgul etme(1), derse katılmamak(1) davranışları yer almıştır. Aşağıda bu tema ile ilgili örnek sözler yer almaktadır.

EM: "...benim için en önemli sorun eğitim öğretimi bozan, engelleyen, yani bilgi akışına ara verdiren davranışlardır..."

KMY: "...sınıfta bazı yaramaz çocuklar kendi yaramazlık yaptığı yetmezmiş gibi diğer çocukları da kendilerine uydurup, sınıfta mutlaka huzursuzluk yaratıyorlar..."

Sorumsuzluk(F. 17)

Bu temada öğretmeni hazır beklememe(4), devamsızlık(3), derse geç girme(3), geç kalma(2), ödev yapmama(2), kıyafet kurallarına uymamak(1), kapıda bekleme(1), toplu kaçış(1) davranışları toplanmıştır.

Kaba Davranışlar(F.8)

Bu temada yer alan kavga(2), küfür(2), öğretmene saygısızlık(2), zorbalık(1) ve itekleme(1) davranışları yöneticilere göre istenmeyen davranışlardır.

Çevreye Zarar Verme(F.7)

Bu temada yöneticiler, çöp atma(5), dağınıklık-düzensizlik(2) davranışlarını istenmeyen davranış olarak görmüşlerdir.

Arkadaşına Zarar Verme(F.6)

Bu temada arkadaşını rahatsız etme-konuşarak-(2), arkadaşının malzemesine zarar verme(1), ayağını çelme(1), el hareketiyle rahatsızlık-dürtme-(1), yeni gelenleri ezme(1) davranışları yer almıştır.

Sınıf Araç Gerecine Zarar Verme(F.5)

Bu temada yöneticilerin araç gereci kötü kullanma(2), gereksiz tebeşir kullanımı(1), dolaplara zarar verme(1), sıraların vidalarını sökme(1) davranışları üzerinde durdukları görülmüştür.

Toplumsal Beklentilere Uygun Olmama(F.4)

Bu temada hırsızlık(2) ve yalancılık(2) davranışları yer almıştır.

Hak Yeme(F.4)

Bu temada yöneticiler öğrencilerin konuşanın sözünü kesme(2) ve söz almadan konuşma(2) davranışları üzerinde yorum yapmıştır.

Hazır Bulunumsuzluk(F.4)

Bu temada yöneticilere göre kalem tutmayı bilmeme(1), araç kullanmayı bilmeme(1), ifade etme yetersizliği(1) ve ne yapacağını bilmeme(1) istenmeyen davranışlardır. Aşağıda bu tema ile ilgili örnek verilmiştir.

KM: "...Bize hazır öğrenci gelmiyor, gerek kalem tutması, gerekse öğretmene hitap şekli... Örneğin 1. sınıf öğrencisi öğretmenine veya bana 'yenge' diyor..."

Dikkat Çekme(F.3)

Bu temada kalemi bilerek yere düşürme(1), durduk yere gülme(1) ve karışıklık çıkarma(1) davranışlarından yöneticilerin rahatsız olduğu verisine ulaşılmıştır.

b. İlköğretim Okul Yöneticilerinin Görüşlerine Göre Öğrencilerin Koridorlarda İstenmeyen Davranışları

Koridorlarda öğrencilerin istenmeyen davranışları gruplandırıldığında; 5 tema belirlenmiştir. Bu temalar maddeler halinde frekanslarına göre şöyledir:

Birbirlerine Zarar Verme(F.15)

Bu temada itişip kakışma(4), büyüklerin küçükleri ezmesi ve kullanması(4), kavga etme(3), arkadaşlarına tekme atma(3), kötü örnek olma(1) davranışları istenmeyen davranış olarak ortaya çıkmıştır.

Çevreyi Rahatsız Etme(F.11)

Bu temada yöneticiler, gürültü yapma(6), bağıрма(4), çığlık atma(1) davranışlarından şikâyetçi olmaktadır.

Kurallara Uymama(F.9)

Bu temada koşma(3), top oynama(3) zil çaldığı halde koridorlarda dolaşma(1), teneffüste koridorlarda dolaşma(1), yeme içme(1) davranışları yer almıştır. Aşağıda bu tema ile ilgili örnek verilmiştir.

KMY : "...koridorlarda en sevmediğim şey yemek yemek. Eline almış tostu ayranı yürüyerek yiyor..."

Çevreye Zarar Verme(F.5)

Bu temada yöneticiler çöp atma(3), panoları düşürme(1) ve duvarlara zarar verme (1) davranışlarından şikayetçi olmuşlardır.

Ruhsal Bozukluklar(F.3)

Bu temada yalnız dolaşma(1), bencillik(1) ve dikkat çekme(1) davranışları yer almıştır. Aşağıda bu tema ile ilgili örnek verilmiştir.

KM: "...ben çok gözlerim teneffüslerde. Beni bir, çok hareketli çocuk üzüyor, bir de çok hareketsiz ve sessiz, tek başına dolaşan, içine kapanık çocuklar üzüyor..."

c. İlköğretim Okul Yöneticilerinin Görüşlerine Göre Öğrencilerin Okul Kantinlerinde İstenmeyen Davranışları

Okul kantinlerinde öğrencilerin istenmeyen davranışları 4 temada toplanmıştır. Bu temalar frekanslarına göre maddeler halinde aşağıda sunulmuştur.

Alışveriş Kurallarına Uymama(F.14)

Bu temada sıraya girmeme(7), acelecilik(2), kantin içine girme(2), bencillik(1), parasız alışveriş yapmaya çalışma(1), kantin önünde yiyecek yeme(1) davranışları yer almıştır.

Birbirlerine Zarar Verme(F.7)

Bu temada büyük öğrencilerin küçük öğrencileri ezmesi(4) ve sıra kavgası yapmaları(3) yöneticilere göre istenmeyen davranışlardır.

Çevreyi Rahatsız Etme(F.3)

Bu temada tek istenmeyen davranış olan bağırma(3) yer almıştır.

Çevreye Zarar Verme(F.2)

Bu temada yöneticiler, çöp atmak(2) gibi çevreye zarar verme temasına giren davranıştan şikâyetlerini bildirmişlerdir. Aşağıda bu tema ile ilgili örnek verilmiştir.

EMY: "...kantinden alınan kabuklu şeylerin ne kadar da çöp kovası koyduysak da dışarıya genelde kantinden çıkışta çöp atıyorlar..."

d. İlköğretim Okul Yöneticilerinin Görüşlerine Göre Öğrencilerin Okul Kütüphanelerinde İstenmeyen Davranışları

Okul kütüphanelerinde öğrencilerin

istenmeyen davranışları 3 temada toplanmıştır. Buna göre:

Malzemelere Zarar Verme(F.12)

Bu temada kitap kaybı(5), kitabın yırtılması(4), gecikmesi(1) resim kesip(1) sayfa yırtılması(1) gibi istenmeyen davranışları yer almıştır.

Çevreyi Rahatsız Etme (F.8)

Bu temada gürültü(4), sessizliği bozmak(2), arkadaşlarını rahatsız etmek(1), bağırıp küfür etmek(1) yer almaktadır. Aşağıda "malzemeye zarar verme" ve "çevreyi rahatsız etme" temaları ile ilgili örnek verilmiştir.

KMY "...geçen senelerde kütüphane açık kalıyordu ve çocuklar çok fazla dağıtıyorlardı, tamam... Okurlardı belki ama çok kitap kayboldu..."

Bilinçsizlik(F.2)

Bu temada yöneticiler kitabın yarım bırakılması, seviyenin altında veya üstünde kitap okunması ve az kitap okunmasından şikayetçi olmaktadır.

e. İlköğretim Okul Yöneticilerinin Görüşlerine Göre Öğrencilerin Laboratuarlarda İstenmeyen Davranışları

Laboratuarlarda öğrencilerin istenmeyen davranışları 4 tema olarak belirlenmiştir. Buna göre:

Malzemeye Zarar Verme(F.12)

Bu temada araç gerece zarar verme(4), malzeme kaybetme(3), araç-gereci kırmak(2), araç gereci bilinçli kullanmama(1) bilgisayara zarar verme(1), bilgisayarı kapatmayı unutma(1) davranışları bulunmuştur.

Çevreye Zarar Verme(F.5)

Bu temada yöneticilere göre öğrencilerin laboratuarı buldukları gibi bırakmamaları(2), çöp atmaları(2), düzeni bozmaları(1) istenmeyen davranışlardır.

Kurallara Uymama(F.3)

Bu temada oyun oynama(1), izinsiz malzeme alma(1), yiyecek içecek getirme(1) davranışları yer almıştır.

Bilinçsiz ve Sabırsız Olma(F.3)

Bu temada yöneticiler, malzeme kullanımında

çekingen olma(1), oturma sistemini bilmeme(1), hemen dışarı çıkma isteği(1) gibi davranışları istenmeyen davranış olarak değerlendirmişlerdir. Aşağıda bu tema ile ilgili örnek verilmiştir.

EMY: "...çocuklar çekingen duruyor... Laboratuvar ortamında deney yapmayı çok seviyorlar, ama malzemeleri kullanmada çekingen duruyorlar..."

f. İlköğretim Okul Yöneticilerinin Görüşlerine Göre Öğrencilerin Tuvaletlerde İstenmeyen Davranışları

Tuvaletlerde istenmeyen davranışlar 5 tema olarak belirlenmiş ve aşağıda sunulmuştur.

Malzemeye zarar verme(F.13)

Bu temada öğrencilerin havlu ve sabun sarfiyatı yapmaları(4), çeşmeyi açık bırakmaları(3), sabunla oynamaları(3) kapıyı tekmelemeleri(1) , su şakası yapmak(1), sabun mekanizmasını bozma(1) davranışları yer almıştır. Aşağıda bu tema ile ilgili örnek verilmiştir.

KMY : "... tuvaletlerde anti bakteriyel köpükler var, dijital çeşme ve havluluk var, bunlar oldukça pahalı. Çocuklara diyoruz ki: 'dikkatli kullanalım'... Mesela dijital peçetelik var, e basılı tutuyor çocuk, akıyor da akıyor yere..."

Temizlik Anlayışının Olmaması(F.9)

Bu temada bulduğu gibi bırakmama(3), hijyen sağlayamama(2), su kullanmama(1), el yıkamama(1), çöp kovası kullanmama(1), ergenlikteki kızların çöp kovalarını kötü kullanması(1) davranışları toplanmıştır.

EMY : "... yıkama alışkanlıkları yok, o çok önemli. Temiz bırakma, aldığı gibi teslim etme yok..."

Çevreye Zarar Verme(F.8)

Bu temada deliklere yiyecek ve şişe atma(4), duvarlara yazı yazma(2), aynaya sabunla kötü sözler yazma(2) davranışları yer almıştır.

Bilgisizlik(F.8)

Bu temada öğrencilerin tuvalet kullanmayı bilmeme(5), yiyecek yeme(2), havlu makinesini kullanmayı bilmeme(1) davranışları toplanmıştır.

Kurallara Uymama(F.1)

Bu temada yalnızca sigara içme davranışı(1) istenmeyen davranış olarak değerlendirilmiştir.

g. İlköğretim Okul Yöneticilerinin Görüşlerine Göre Öğrencilerin Sosyal Etkinlik Alanlarında İstenmeyen Davranışları

Sosyal etkinlik alanları ile ilgili istenmeyen davranışlar 4 tema şeklinde belirlenmiştir. Buna göre:

Birbirlerine Zarar Verme(F.8)

Bu temada arkadaşlarına(2) ve küçüklere zarar verme(1), oyunda kavga etme(1) , araç gereç kavgası(1), saygısızlık(1), hoşgörüsüzlük (1)ve saldırgan davranışlar(1) toplanmıştır.

Malzemelere Zarar Verme(F.4)

Bu temada araç gereçlere(3) ve yarış malzemelerine(1) zarar verme davranışları yer almıştır.

Çevreye Zarar Verme(F.3)

Bu temada yöneticilere göre düzensizlik(2) ve gürültü(1) davranışları istenmeyen davranış olarak tanımlanmıştır.

Kurallara Uymama(F.2)

Bu temada yöneticilere göre izinsiz malzeme alma (2) istenmeyen davranış olarak görülmektedir.

h. İlköğretim Okul Yöneticilerinin Görüşlerine Göre Öğrencilerin Okul Bahçesinde İstenmeyen Davranışları

Okul bahçesinde istenmeyen davranışlar 5 tema olarak belirlenmiş ve aşağıda sunulmuştur:

Birbirlerine Zarar Verme(F.23)

Bu temada birbirlerine topla vurma(5), kontrolsüz koşma(4), büyüklerin küçüklere zararı(3), rekabet(3), itme kakma(2), küfür etme(1), kaba oyunlar(1), kovalama(1), taş atma(1), şiddet oyunları(1), tören sonrası koşuşturma(1) davranışları toplanmıştır.

Kurallara Uymama(F.17)

Bu temada beden eğitimi dersi dışında futbol oynamak(6), zil çaldığında içeri girmemek(2), okul dışına çıkmak(2), bahçe duvarına(2) ve ağaçlara tırmanmak(1), nöbetçi öğrencinin oyunlara katılması(1), arka bahçeye gitmek(1), bahçe dışına çıkmak(1), aşırı dağılmak(1)

yöneticilerin görüşünde istenmeyen davranışlardır. Aşağıda bu tema ile ilgili örnek verilmiştir.

KMY: "...teneffüs esnasında 'futbol oynama' diyoruz çünkü küçük çocuklara her an top çarpma riski var..."

Çevreye Fiziksel Zarar Verme(F.10)

Bu temada yöneticilere göre ağaçlara ve çimlere zarar verme(5), çöp atma(4), çeşmeleri açık bırakma(1) davranışları öğrencilerin istenmeyen davranışlarıdır.

Toplumsal Beklentilere Uygun Olmama(F.4)

Bu temada kötü söz söyleme(2), arkadaşlarının oyun alanına tecavüz etme(1) ve saygısız davranışlar(1) yöneticilere göre istenmeyen davranışlardır.

Malzemeye Zarar Verme(F.3)

Bu temada filelerin yırtılması(1), potaların kırılması(1), fiskiyelelerin bozulması(1) davranışları bulunmaktadır.

İ. İlköğretim Okul Yöneticilerinin Görüşlerine Göre Öğrencilerin Okulların Çevresinde İstenmeyen Davranışları

Okulların çevresinde öğrencilerin istenmeyen davranışları 5 tema altında toplanmış ve aşağıda sunulmuştur.

Çevreye Zarar Veren Davranışlar(F.11)

Bu temada hayvanlara(2), araçlara(2), devletin(2) ve başkasının(1) malına zarar vermek, çöp atmak(2), yabancıların bahçesine girmek(2) davranışları yer almıştır.

Toplumsal Beklentilere Uygun Olmama(F.10)

Bu temada görmezden gelme(3), bisikleti kuralsız kullanma(2), servis beklerken dağınık olma(1), trafik kurallarına uymama(1), yaşlılara otobüste yer vermeme(1), yalan söylemek(1), yabancıardan para isteme(1) davranışları yer almıştır.

Kaba Davranışlar(F.7)

Bu temada yöneticiler kavga etmek(2), kötü söz söylemek(1), bağırma(1), saygısızlık(1), birbirini itip kakma(1), sakız çiğnemek(1) gibi davranışları istenmeyen davranış olarak nitelendirmişlerdir.

Kötü Alışkanlıklar(F.6)

Bu temada madde bağımlılığı(2) ve eğlence merkezlerine gitme(4) davranışları yöneticilerin şikâyet konusuna girmektedir.

Sorumsuzluk(F.3)

Bu temada eve geç gitme davranışı(3) yer almıştır.

B. Öğrencilerin İstenmeyen Davranışları İle Başa Çıkma Yöntemlerine İlişkin Bulgular

Bu bölümde okul yöneticilerinin, öğrencilerin sınıfta, koridorlarda, okul kantinlerinde, okul kütüphanelerinde, laboratuvarlarda, tuvaletlerde, sosyal etkinlik alanlarında, okul bahçelerinde, okulların çevresinde istenmeyen davranışları ile baş etme yöntemlerine ilişkin görüşlerine yer verilmiştir.

a. İlköğretim Okul Yöneticilerinin Öğrencilerin Sınıfta İstenmeyen Davranışlarıyla Baş etme Yöntemleri

Dersle İlgilenmemek(F.16)

Yöneticilerin "dersle ilgilenmemek" davranışı ile baş etme yöntemleri, uyarı(4), öğretmene yükleme(3), tahtaya kaldırma(1), veli çağırma(1), rehber öğretmene yönlendirme(1), proje verme(1), nedenine inme(1), seviyeye inme(1), anlayış gösterme(1), sevgi gösterme-tatlı sert olma(1), rehberlik etmek(1) şeklindedir.

Sorumsuzluk(F.15)

Yöneticilerin "sorumsuzluk" davranışı ile baş etme yöntemleri, öğretmene görev yükleme(3), veli görüşmesi(3), kurallar koyma(2), sınıf başkanına görev yükleme(2), yoklama(1), sabah denetimi(1), proje(1), sevgi(1), nöbetçi öğretmen görevlendirme(1) şeklindedir.

Kaba Davranışlar(F.10)

Yöneticilerin "kaba davranışlar" ile baş etme yöntemleri, uyarı(5), sevgi(2), veli görüşmesi(2), konuşma(1) şeklindedir.

Arkadaşına Zarar Verme(F.7)

Yöneticilerin "arkadaşına zarar verme" davranışı ile baş etme yöntemleri, uyarı(2), öğrencilerle konuşarak onları barıştırma-özür dileme(2), konuşma(1), sosyal faaliyetlere katma(1), enseye hafif vurma-kulak çekme(1) şeklindedir.

Toplumsal Beklentilere Uygun Olmama(F.5)

Yöneticilerin "toplumsal beklentilere uygun olmama" davranışı ile ilgili olarak baş etme yöntemleri, kamera kullanma(2), uyarı(1), bireysel görüşme(1), aileyle görüşme(1) şeklindedir.

Araç Gerece Zarar Verme(F.5)

Yöneticilerin "araç gerece zarar verme" davranışı ile baş etme yöntemleri olarak, uyarı(2), öğretmene zimmetleme(1), rehberlik(1), konuşma(1) yöntemlerine başvurdukları belirlenmiştir.

Hazır Bulunuşsuzluk(F.5)

Yöneticilerin "hazır bulunuşsuzluk" davranışı ile baş etme yöntemleri, aile eğitimi(1), rehber olma(1), okul öncesi eğitim(1), okuma saatleri koyma (1) ve konuşma(1) şeklindedir.

Dikkat Çekme(F.4)

Yöneticilerin "dikkat çekme" davranışı ile baş etme yöntemi olarak uyarı(3) ve konuşma (1) yöntemlerini tercih ettikleri anlaşılmıştır.

Çevreye Zarar Verme(F.4)

"Çevreye zarar verme" davranışı ile ilgili olarak, yöneticiler "ödüllendirme"(4) yöntemini belirtmişlerdir.

Hak yeme(F.4)

"Hak yeme" davranışı ile ilgili olarak, yöneticiler cevap hakkı vermeme(2), rehberlik(1) ve konuşma(1) yöntemlerini kullandıklarını belirtmişlerdir.

b. İlköğretim Okul Yöneticilerinin Öğrencilerin Koridorlarda İstenmeyen Davranışlarıyla Baş Etme Yöntemleri

Çevreyi rahatsız etme(F.10)

"Çevreyi rahatsız etme(F.10)" davranışı konusunda, yöneticiler, uyarı(3), kameradan kendini izletme(2), sınıf, rehber öğretmenine ve müdür yardımcısına yönlendirme(1), nöbetçi öğretmenin rehberliği(1), grubu ikiye bölme(1), nöbetçi öğretmen(1), nasihatte bulunma(1) yöntemlerine başvurmuşlardır. Aşağıda bu tema ile ilgili örnek verilmiştir.

KMY: "...öğrenciyi hatalı davranışında odaya çağırıp, kameradan davranışını izletiyoruz, kendisini izlediğinde utaniyor çocuk, olumsuz davranışının sıklığı azalıyor..."

Birbirlerine Zarar Verme(F.8)

Yöneticilerin "birbirlerine zarar verme" davranışı ile baş etme yöntemleri, nöbetçi öğretmen(2), uyarı(2), kamera denetimi(1), Kameradan kendini izletme(1), açıklama-anlatma(1), görüşme(1) şeklindedir.

Kurallara Uymama(F.8)

Yöneticilerin "kurallara uymama" davranışı ile baş etme yöntemleri, nöbetçi öğretmen(3), sözlü uyarı(2), yaptığının yanlış olduğunu izah etmek(2), öğretmen uyarısı(1) şeklindedir.

Çevreye Zarar Verme(F.7)

Yöneticiler "çevreye zarar verme" davranışı ile uyarı(3), konuşma(1), kamera(1), malı benimsetme(1), model olup utandırma(1) yöntemleriyle başa çıkmaya çalışmaktadır. Aşağıda bu tema ile ilgili örnek verilmiştir.

EMY: "...öğrenci duvarları ayaklarıyla kirletiyor, ben elime alıyorum bir fırça gidip boyuyorum, e biraz utanıyorlar..."

Ruhsal Bozukluklar(F.3)

Yöneticilerin "ruhsal bozukluklar" ile baş etme yöntemleri, karşılıklı konuşma(1), kamera(1) ve aileyle görüşme(1) şeklinde belirlenmiştir.

c. İlköğretim Okul Yöneticilerinin Öğrencilerin Okul Kantinlerinde İstenmeyen Davranışlarıyla Baş Etme Yöntemleri

Alışveriş Kurallarına Uymama(F.11)

Yöneticilerin "alışveriş kurallarına uymama" davranışı ile baş etme yöntemleri, uyarı-görüşme(4), kantine sıraya girmeleri için demirli bölme yapma(2), kuralları asmak(1), nöbetçi öğretmen(1), kantin görevlisine gören yükleme(1), aileyi eğitime(1), kameradan kendini izletme(1) şeklindedir.

Birbirlerine Zarar Verme(F.6)

Yöneticilerin "birbirlerine zarar verme" davranışı ile baş etme yöntemleri, uyarı(3), kantine sıraya girmeleri için demirli bölme yapma(2), kantin görevlisine gören yükleme(1) şeklindedir.

Çevreyi Rahatsız Etme(F.3)

Yöneticiler, "çevreyi rahatsız etme" davranışı ile ilgili olarak, sözle uyarıda bulunma(3) yöntemini kullanmışlardır.

Çevreye Zarar Verme(F.3)

Yöneticilerin "çevreye zarar verme" davranışı ile baş etme yöntemleri, uyarı(2), proje verip çöp atarlara çöp toplatma(1) şeklindedir.

d. İlköğretim Okul Yöneticilerinin Öğrencilerin Okul Kütüphanelerinde İstenmeyen Davranışlarıyla Baş Etme Yöntemleri

Malzemelere Zarar Verme(F.17)

Yöneticilerin "malzemelere zarar verme" davranışı ile baş etme yöntemleri, kayıt tutma(4), kulüp öğretmenine görev verme(3), kapı kilitleme(3), öğrenci emeğini katmak(1), kuralları belirleme(1), taahhütname imzalatma(1), hoşgörülü olmak(1), kütüphane memuru bulundurma(1) olarak belirlenmiştir. Aşağıda bu yöntemlerle ilgili yöneticinin örnek sözü verilmiştir.

EMY: "...kayıt sistemimiz var şu anda, öğrenci geldiği zaman adı, soyadı, sınıfı, nosu yazılıyor..."

Çevreyi Rahatsız Etme(F.9)

Yöneticilerin "çevreyi rahatsız etme" davranışı ile baş etme yöntemleri, uyarı(5), nöbetçi öğretmen(1), ceza(1), öğrenci görevlendirme(1), öğüt verme(1) şeklindedir.

KMY: "...öğretmen o kişileri sürekli takip ediyor, sürekli uyarıyoruz sınıf öğretmenine bildiriyoruz, sürekli uyarıyoruz..."

Bilinçsizlik(F.2)

"Bilinçsizlik" davranışı ile ilgili olarak, yöneticiler rehber olma ve gazete okuma saati koyma(1) ve ödüllendirme(1) yöntemini ifade etmiştir.

e. İlköğretim Okul Yöneticilerinin Öğrencilerin Laboratuvarlarda İstenmeyen Davranışlarıyla Baş Etme Yöntemleri

Malzemeye Zarar Verme(F.14)

Yöneticilerin "malzemeye zarar verme" davranışı ile baş etme yöntemleri, kapı kilitleme(2), öğretmen kontrolü(2), hoşgörülü olma(1), bilgilendirme(1), öğretmen model olması(1), rehber olmak(1), zimmitleme(1), uyarı(1), kamera(1), ödüllendirme(1) yanında uyarı(1), veliye ödetme(1) şeklindedir. Aşağıda hoşgörülü olma ve öğretmen kontrolü yöntemleri ile ilgili yönetici sözleri yer almaktadır.

EM: "...benim hiç umurumda değil yani, mesai bitinceye kadar çocuklar istediği zaman gelir, anahtarı alır, bilgisayarı kullanır, bozulsa da hiç umurumda değil, biz onu eğitim amaçlı burada bulunduruyoruz..."

Çevreye Zarar Verme(F.4)

Yöneticilerin "çevreye zarar verme" davranışı ile baş etme yöntemleri, uyarı(1), ödüllendirme(1), son kalan kişiye sıraları düzelttirme(1), model olma(1) şeklindedir.

Kurallara Uymama(F.5)

Yöneticilerin "kurallara uymama" davranışı ile baş etme yöntemleri, uyarı(1), öğretmen kontrolü(1), bilinçlendirme(1), dolap kilitleme(1), yiyecekleri göz önünde imha(1) olarak belirlenmiştir.

Bilinçsiz ve Sabırsız Olma(F.2)

Yöneticilerin "bilinçsiz ve sabırsız olma" davranışı ile baş etme yöntemleri, kural koyma(1) ve öğretme(1) olarak belirlenmiştir.

f. İlköğretim Okul Yöneticilerinin Öğrencilerin Tuvaletlerde İstenmeyen Davranışlarıyla Baş Etme Yöntemleri

Temizlik Anlayışının Olmaması(F.15)

Yöneticilerin, "temizlik anlayışının olmaması" davranışı ile baş etme yöntemleri, aile ve öğretmenlerin rehber olması(4), sınıf öğretmenine yükleme(3), veli görüşmesi(3), uyarı(2), zamana bırakma(1), aile ile işbirliği(1), sevgiyle yaklaşma(1) şeklinde belirlenmiştir.

Bilgisizlik(F.14)

Yöneticilerin "bilgisizlik" davranışı ile baş etme yöntemleri, aile eğitimi(4), rehber olma(2), öğretmene görevlendirme(2), aile görüşmesi(2), uyarma(2), okul öncesi eğitim(1) denetleme(1)dir. Aşağıda bir müdürün bu yöntemle ilgili örnek sözüne yer verilmiştir.

EM: "...eğer ailede bu eğitimi alamıyorsa çocuk, anaokulunda alabilir, çünkü orada öğretmeni onun bakıcısı olacak, bire bir öğretme şansı var..."

Malzemeye Zarar Verme(F.11)

Yöneticilerin "malzemeye zarar verme" davranışı ile baş etme yöntemleri, uyarı(5), kuralları asma(3),

görevli öğrenci kontrolü(1), öğrenciyi teşhir etmek(1), nöbetçi öğretmen kontrolüdür(1). Çevreye Zarar Verme(F.8)

Yöneticilerin “çevreye zarar verme” davranışı ile baş etme yöntemleri, uyarı(2), kuralları asmak(2), veli görüşmesi(1), projeye dâhil etme(1), rehber öğretmene yönlendirme(1), yaptığını düzelttirme(1) şeklindedir.

Kurallara Uymama(F.1)

“Kurallara uymama” davranışı ile ilgili olarak, 1 yönetici, öğrenci kurallara uymadığı zaman sözel uyarı(1) yapılması gerektiğini belirtmiştir.

g. İlköğretim Okul Yöneticilerinin Öğrencilerin Sosyal Etkinlik Alanlarında İstenmeyen Davranışlarıyla Baş Etme Yöntemleri

Birbirlerine Zarar Verme(F.4)

Yöneticiler, “birbirlerine zarar verme” davranışı ile baş etme yöntemlerini, öğretmen gözetimi(3) ve salonu geniş tutma(1) olarak belirlemişlerdir. Aşağıda bir müdürün öğretmen gözetimi yöntemiyle ilgili örnek sözüne yer verilmiştir

EM: “...yine iş öğretmene düşünüyor tabii, sen çocuğa o fırsatı verersen, çocuk orada yaramazlık yapar tabii ki...”

Malzemelere Zarar Verme(F.4)

Yöneticilerin “malzemelere zarar verme” davranışı ile baş etme yöntemleri, kural koyma(1), spor kolu başkanı seçme(1), öğretmen kontrolü(1), öğrenciyi zimmetlemedir(1). Aşağıda bu tema ile ilgili örnek verilmiştir.

KMY: “...salondaki bütün malzemeler öğretmenin kontrolündedir, nöbetçi öğretmenler var...”

Kurallara Uymama(F.2)

“Kurallara uymama” davranışı ile ilgili olarak, yöneticiler, öğretmene zimmetleme(1) ve öğretmen gözetiminde tutma(1) yöntemlerini belirtmişlerdir.

Çevreye Zarar Verme(F.2)

“Çevreye zarar verme” davranışı ile ilgili olarak yöneticiler, öğretmen kontrolü(2) yöntemini geliştirmişlerdir.

h. İlköğretim Okul Yöneticilerinin Öğrencilerin Okul Bahçelerinde İstenmeyen Davranışlarıyla Baş Etme Yöntemleri

Kurallara Uymama(F.11)

Yöneticilerin “kurallara uymama” davranışı ile baş etme yöntemleri, futbolu yasaklama(2), uyarı(2), nöbetçi öğretmen(2), kamera(2), konuşma(1), kapının kapatılması(1), içeri giriş anonsu etme(1) şeklindedir.

Çevreye Fiziksel Zarar Verme(F.11)

Yöneticilerin “çevreye fiziksel zarar verme” davranışı ile baş etme yöntemleri, nöbetçi öğrenciyi görev verme(3), ağaçları sınıflara zimmetleme(2), çöp toplatma(2), çöp kovası sayısını artırma(1), ödüllendirme(1), kamera(1), veli ile görüşmedir(1).

Birbirlerine Zarar Verme(F.9)

Yöneticilerin “birbirlerine zarar verme” davranışı ile baş etme yöntemleri, beden eğitimi dersi dışında top oynamayı yasaklama(3), uyarma(5), öğrenciyi olanak sunma(1) şeklindedir. Aşağıda bu tema ile ilgili örnek verilmiştir.

EM: “...çocuğa her türlü imkanı sunacaksın, e senin hiçbir şeyin yoksa, basket potan yoksa, s e k sek oynayacak çizgilerin yoksa ... çocuk ne yapacak, birbirini itecek, birbirine vuracak, senin kale direğin yoksa taş getirecek çocuk, düşürecek ayağına...”

Malzemeye Zarar Verme(F.3)

Yöneticilerin “malzemeye zarar verme” davranışı ile ilgili olarak, yalnızca uyarı(3) yöntemini belirledikleri ortaya çıkmıştır.

Toplumsal Beklentilere Uygun Olmama(F.2)

Yöneticiler “toplumsal beklentilere uygun olmama” davranışı ile ilgili olarak, veliyle görüşme(2) yöntemini belirlemişlerdir.

ı. İlköğretim Okul Yöneticilerinin Öğrencilerin Okulların Çevresinde İstenmeyen Davranışlarıyla Baş Etme Yöntemleri

Toplumsal Beklentilere Uygun Olmama(F.10)

Yöneticilerin “toplumsal beklentilere uygun olmama” davranışı ile baş etme yöntemleri, veliyle telefonda haberleşme(4), konuşma(3), uyarı(2), utandırmak(1), denetlemedir(1).

Çevreye Zarar Veren Davranışlar(F.9) Yöneticilerin “çevreye zarar veren davranışlar” ile baş etme yöntemleri, rehber öğretmene yönlendirmek(2), çöp toplatma(2), veliyle görüşme(2), en güzel hayvan afişi yarışması yaptırmak(1), uyarı-yüz yüze konuşmak(1), bilinçlendirme(1) şeklindedir. Aşağıda bu tema ile ilgili örnek verilmiştir.

EM: “...Dışarıdaki çocuklara yapılan hizmetlere verdiği zararlar konusunda da çocuğa bunun parasının cebinden çıktığının farkına vardırılmaz lazım. Güzelliklerin daha güzel olması için korumak bunların kıymetini bilmek yani bunları öğretmek gerekir.

Kötü Alışkanlıklar(F.8)

Yöneticilerin “kötü alışkanlıklar” ile baş etme yöntemleri, zararını anlatmak(3), veliyle görüşme(2), uyarmak(2), sosyal etkinliğe katmak(1) şeklindedir.

Kaba Davranışlar(F.5)

Yöneticiler “kaba davranışlar” ile ilgili olarak, yalnızca uyarı(5) yöntemini uygulamışlardır.

Sorumsuzluk(F.3)

Yöneticiler “sorumsuzluk” davranışı ile ilgili olarak en sık veliyle görüşme(3) yöntemini uygulamaktadırlar.

Tartışma

Alanyazınında yapılan çalışmaların genel olarak öğretmenlerin öğrencilerin sınıf içi istenmeyen davranışlarına ilişkin görüşlerine odaklandıkları anlaşılmaktadır. Bu çalışmalarda istenmeyen davranışlar olarak önem sırasına göre küfür etme, arkadaşlarına fiziksel saldırganlıkta bulunma, hırsızlık, arkadaşlarıyla alay etme, öğretmene yalan söyleme, okul araç ve gereğine zarar verme, başkasının eşyasına zarar verme (Türnüklü ve Yıldız, 2002); gürültü yapma, söz almadan konuşma, derse zamanında girip-çıkma, öğretmeni sınıfta hazır beklememe, ilgisizlik, ders dışı şeylerle ilgilenme, şikâyet etme, öğretmene karşı gelme, dikkat çekmeye çalışma (Sadık, 2006); okula geç kalma, ödev yapmama, hırsızlık, hırçın davranışlar, çirkin söz sarf etme, okuldan kaçma (Hui, 1990) sözel taciz, küfür, öğrenciler arası saldırganlık, kaba davranışlar (Otero López ve arkadaşları,

2008) şeklinde farklı bulgular ortaya çıkmıştır. Yöneticilerin sınıf ortamında en çok rahatsız olduğu öğrenci istenmeyen davranışları; dersle ilgilenmemek, sorumsuzluk, çevreye zarar verme, kaba davranışlar, arkadaşına zarar verme, sınıf araç gereğine zarar verme, toplumsal beklentilere uygun olmama, hak yeme, hazır bulunumsuzluk ve dikkat çekme olarak sıralanmaktadır.

Yöneticileri temele alan çalışmalarda öğretmenlerin sınıfta istenmeyen davranışlarla ilişkin görüşlerinde olduğu gibi araştırmalara esas oluşturan veri kaynaklarına bağlı olarak farklı istenmeyen davranışların tanımlanabileceği, istenmeyen davranışlardan duyulan rahatsızlık derecesine ilişkin sıralamanın farklı olabileceği ve istenmeyen davranışlarla başa çıkmada farklı yöntemlerin kullanılabileceği anlaşılmaktadır. Bulgular ailenin önemli kaynaklarından birisi olduğunu ve bu nedenle okul aile işbirliğinin istenmeyen davranışlarla başa çıkmada etkili bir değişken olabileceğini ortaya koymaktadır (Kılıç, 2007; Johnstone ve Munn, 1992). Çalışmada ortaya çıkan sonuçlara göre istenmeyen davranış türüne göre farklılıklar göstermekte ise de yöneticilerin genel olarak uyarı, öğretmene görev yükleme, konuşma, veli görüşmesi, rehberliketme şeklinde stratejiler uyguladıkları görülmektedir. Benzer çalışmalarda da uyarı, nasihat, açıklama, örnek verme odaklı çeşitli bireysel stratejilerin uygulandığı anlaşılmaktadır (Otero López ve arkadaşları, 2008; Türnüklü ve Yıldız, 2002; Sadık, 2006). Bütünde yöneticilerin başvurdukları yöntemlerin öğretmenler tarafından da yaygın olarak başvuru olan iyi niyetli ancak yüzeysel nitelikte çözümler oldukları söylenebilir. Çünkü gerek yöneticilerin ve gerekse öğretmenlerin istenmeyen davranışlarla başa çıkmada başvurdukları uyarı, nasihat, açıklama gibi yöntemlerin gerçekte öğrencinin yönetici veya öğretmen tarafından algılanan sorunu aynı anlamda ve şiddette algılamasına ne derece yardım sağlayabileceği tartışmalıdır. Sonuç olarak istenmeyen davranışlarla başa çıkma konusunda yöneticilerin de bilgi, birikim ve deneyimden hareketle bireysel çözümler ürettikleri anlaşılmaktadır. Gerçekte istenmeyen davranışların görünenden daha karmaşık nedenlere dayalı olarak ortaya çıkabileceği göz önünde tutulmalıdır. Bu bakımdan bireysel çözümlerin yanında

çocukların eğitimi ile ilişkili tüm tarafların katılımıyla istenmeyen davranışların nedenlerini belirlemeye, çözüm önerileri geliştirmeye ve uygulanabilecek en etkili yöntemleri belirlemeye yönelik ortak bir

çabanın gerektiği söylenebilir. İstenmeyen davranışlarla başa çıkmada etkili stratejilerin geliştirilebilmesinin büyük ölçüde öğrencinin yaşamına katkı ve anlam veren tüm çevresi ile tanınmasına bağlı olduğu açıktır.

KAYNAKÇA

- Aydın, A. (2007). *Sınıf Yönetimi*. Ankara: Tek Ağaç Eylül Yayıncılık.
- Auerbach, C. F. ve Silverstein, L. B. (2003). *Qualitative Data: An Introduction to Coding and Analysis*. M. Fine ve J. Marecek(Ed), *Qualitative Studies in Psychology*. New York University Press.
- Cemaloğlu, N. (2007). Disiplin İle İlgili Kavramlar, İlkeler ve Uygulamalar. *Milli Eğitim Dergisi*, 175, 8-24.
- Cummings, C. (2000). *Strategies for Classroom Management*. Teaching Inc. Association for Supervision & Curriculum Development. <http://site.ebrary.com/lib/akdeniz/Doc>.
- Daniels, I. D. (1998). How to Manage Disruptive Behavior in Inclusive Classrooms. *ProQuest Education Journals*, 4, 26-31.
- Evin, H. (2007). Eğitim Yönetimi ve Etik. *Elektronik Sosyal Bilimler Dergisi*, 21, 106-114.
- Halstead, J.M. ve Jiamei, X. (2009). Teachers' Surveillance and Children's Subversion: The Educational Implications Of Non-Educational Activities In The Classroom. *Science Direct, January*, 2264-2268.
- İlgar, L. (2000). *Eğitim Yönetimi Okul Yönetimi Sınıf Yönetimi*. İstanbul: Beta Basım Yayım Dağıtım.
- İpşir, D. (2002). Sınıf Yönetiminde; Öğrencilerle Sağlıklı İletişim Kurabilmenin ve Olumlu Sınıf Ortamı Yaratmanın Rollerini. *Milli Eğitim Dergisi*, 153-154.
- Johnstone, M. ve Munn, P. (1992). *Discipline in Scottish Secondary Schools* Scotland: Scre Publication
- Kayıkçı, K. (2009). The Effect Of Classroom Management Skills Of Elementary School Teachers On Undesirable Discipline Behaviour Of Students. *Science Direct, January*, 1215-1225.
- Karaköse, T. ve Oğuz, A. (2007).Okul Yöneticilerinin Etik Liderliği. *Çağdaş Eğitim Dergisi*, 32 (338), 25-30.
- Kılıç, S. (2007). *İlköğretim Öğrencilerinin Saldırgan Davranışları İle İlgili Okul Yöneticilerinin Algıları*. Yüksek Lisans Tezi, Kırıkkale Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü
- Marzano, R. J. (2003). *Classroom Management that Works: Research-Based Strategies for Every Teacher*. Alexandria, VA, USA. Association for Supervision & Curriculum Development. <http://site.ebrary.com/lib/akdeniz/Doc>.
- Okutan, M. (2005). Sınıf Yönetiminde Örnek Olaylar. *Milli Eğitim Dergisi*, 168.
- Otero López, J.M., Santiago,M.J., Godás, A.,Castro, C., Villardefrancos, E., ve Ponte, D. (2008). An Integrative Approach to Burnout in Secondary School Teachers: Examining the Role of Student Disruptive Behaviour and Disciplinary Issues. *International Journal of Psychology and Psychological Therapy*. 8, 2, 259-270
- Patton, M.Q. (1990). *Qualitative Evaluation and Research Methods*: Sage,
- Ritchie, J. ve Lewis, J. (2003). *Qualitative Research Practice: A Guide For Social Science Students And Researchers*: Sage,
- Sadık, F. (2006). *Öğrencilerin İstenmeyen Davranışları ve Bu Davranışlarla Baş Edilme Stratejilerinin Öğretmen, Öğrenci ve Veli Görüşlerine Göre İncelenmesi ve Güvengen Disiplin Modeli Temele Alınarak Uygulanan Eğitim Programının Öğretmenlerin Baş Etme Stratejilerine Etkisi*. Doktora Tezi, Çukurova Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü Eğitim Bilimleri Anabilim Dalı, Adana.
- Sarıtaş, M. (2000). Sınıf Yönetimi ve Disiplinle İlgili Kurallar Geliştirme ve Uygulama. L. Küçükahmet (Ed.), *Sınıf Yönetiminde Yeni Yaklaşımlar* (ss.47-90). Ankara: Nobel Yayın Dağıtım.
- Smith, C. J. & R. Laslett (1993). *Effective Classroom*

Management: A Teacher's Guide. Second Edition. Routledge. New York. <http://site.ebrary.com/lib/akdeniz/Doc>.

Töremen, F. ve Kolay, Y. (2003). İlköğretim Okulu Yöneticilerinin Sahip Olması Gereken Yeterlikler. *Milli Eğitim Dergisi*, 160.

Türnüklü, A. ve Yıldız, V. (2002). Öğretmenlerin Öğrencilerin İstenmeyen Davranışlarıyla Başa Çıkma Stratejileri. *Çağdaş Eğitim*, 284, 22–27.

Türnüklü, A. ve Yıldız, V. (2002). Öğretmenlerin Öğrencilerin İstenmeyen Davranışlarıyla Başa Çıkma Stratejileri-II. *Çağdaş Eğitim*, 285, 32–36.

Yıldırım, A. ve Şimşek, H. (1999). *Sosyal Bilimlerde Nitel Araştırma Yöntemleri*. Ankara: Seçkin Yayınevi.

Yıldırım, A. ve Şimşek, H. (2000). *Sosyal Bilimlerde Nitel Araştırma Yöntemleri*. Ankara: Seçkin Yayınevi.

Summary

Introduction

It has been seen that while a successful, productive and planned education life-span has been formed, the factors of environment were fairly effective. However throughout this process, the school managers have had difficulties in coping with the misbehaviours of students in school and out of the school. At first glance, although its reason has been seen as students; teachers, masters, friends, especially family have also important effect. In addition, the studies show that the managers cannot define the misbehaviours of students which is thought that the managers have stayed away from the lessons. So, this study inspired by the managers' perspectives has been done through this way.

Methodology

This research was a qualitative study and the sample consisted of 12 school managers in 8 state primary schools selected from Kemer-Antalya with random sampling method in 2008-2009 academic years. Two of the managers were female and two of them were male; four of the assistant managers were female and four of them were male. To investigate perspectives of the managers on students' misbehaviours and strategies to deal with these behaviours, the data was obtained by semi-structural interview form with 18 questions about students' misbehaviours in a school parts and dealing with these behaviours were asked to 12 participant school managers. During the interview, phonoscope was used and notes were taken.

Findings

All in all, the participators have the similar ideas about what the misbehaviours were. Especially noise, shouting, fighting, audacity, damaging school materials and environment damaging friends physically, violating the rules. The first strategy using by managers for misbehaviours is "warning" and the second is "talking face to face". If the learners misbehave again, the managers may shout at them, send them to student advisor or contacting with their parents.

Discussion

Although the differences between managers' perspectives, they all think nearly similar misbehaviours and strategies to cope with these behaviours. But female managers have higher frequency than male managers and assistant managers have higher frequency than managers. It has been understood that, female managers and assistant managers have been more sensible and more concerned about the children and their problems. Indeed, managers have also been sensitive but because of being adapted to procedures, they have not been able to be concerned about students' behaviours. But in the end, all managers emphasized the importance of family on children behaviours.

This research offers school managers to create more different strategies to cope with misbehaviours and to cooperate with school personnel, students and students' parents.